

Työ- ja elinkeinoministeriö
Erityisasiantuntija Piia Rekilä
PL 32
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntöne 18.4.2012

Kilpailuviraston, Kuluttajaviraston ja Kuluttajatutkimuskeskuksen yhdistäminen

Lausuntopyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö on 20.3.2012 asettanut Kilpailuviraston, Kuluttajaviraston ja Kuluttajatutkimuskeskuksen yhdistämistä selvittävän ohjausryhmän. Ohjausryhmässä on edustus työ- ja elinkeinoministeriöstä, oikeusministeriöstä, Kilpailuvirastosta, Kuluttajavirastosta ja Kuluttajatutkimuskeskuksesta. Selvitys liittyy osaltaan uuden kuluttajapolitiittisen ohjelman valmisteluun. Selvitys valmistuu tämän kevään aikana ja mahdollinen päätös virastojen yhdistämisestä tehdään selvityksen pohjalta. Mikäli päädytään yhdistämiseen, uusi virasto voisi aloittaa toimintansa vuoden 2013 alussa.

Ohjausryhmä on laatinut 18.4.2012 taustamuistion virastojen yhdistämisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Suomen Kuntaliiton lausuntoa Kilpailuviraston, Kuluttajaviraston ja Kuluttajatutkimuskeskuksen mahdollisesta yhdistämisestä. Lausuntoja on tarkoitus käyttää selvityksen laatimisessa.

Lausunto

Työ- ja elinkeinoministeriö selvittää Kilpailuviraston ja Kuluttajaviraston yhdistämistä. Samalla harkitaan, olisiko myös Kuluttajatutkimuskeskus yhdistettävissä uuteen virastokokonaisuuteen.

Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen ja talouden tehokkuuden lisääminen sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa. Virasto puuttuu kilpailulain ja EU:n kilpailusääntöjen vastaisiin kilpailun rajoituksiin ja vaikuttaa yleisesti kilpailun toimivuuteen. Kuluttajavirasto edistää kuluttajamarkkinoiden toimivuutta. Kuluttajavirasto toimii asiantuntijana ennakoivasti painottaen kuluttajan näkökulmaa, vaikuttaa yritysten toimintatapoihin ja edistää kuluttajien toimintamahdollisuuksia. Kuluttajavirasto tekee esityksiä ja aloitteita kuluttajansuojan ja kuluttajapolitiikan kehittämiseksi. Kuluttajatutkimuskeskus ennakoii ja tutkii kulutusyhteiskunnan, kuluttajakäyttäytymisen ja markkinoiden muutoksia sekä riskejä kuluttajan hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi Kuluttajatutkimuskeskuksen vastuulla on kansallisen kulutustutkimusta koskevan tiedon välittäminen.

Kilpailuvirasto sekä Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies ovat itsenäisiä valvontaviranomaisia.

Taustamuistiossa todetaan, että Kilpailuvirasto, Kuluttajavirasto ja Kuluttajatutkimuskeskus edistävät yhdessä markkinoiden toimivuutta, minkä vuoksi yhdistäminen saattaisi olla perusteltua. Mahdollisessa yhdistämisessä on kuitenkin otettava huomioon lainsäädännöstä johtuvat erot kilpailuasioden ja kuluttaja-asioden luonteessa. Tarkoitus ei ole muuttaa lakiin perustuvia virastojen tehtäviä. Kuluttajatutkimuskeskuksen osalta on otettava huomioon myös valtioneuvoston sektoritutkimusta koskevat linjaukset.

Taustamuistion johtopäätöksenä on todettu, että virastojen yhdistämisellä saavutetaan tehokkuusetuja lähinnä virastojen hallintotehtävissä, tietohallinnassa sekä viestintätehtävien hoitamisessa. Lisäksi virastojen yhdistämiseen liittyvä uudistus vahvistaisi kilpailu- ja kuluttajapolitiikan huomioon ottamista yhteiskuntapolitiikan eri lohkoilla, koska se mahdollistaisi yhdistää kilpailu- ja kuluttajapolitiikan näkökulmat nykyistä kokonaisvaltaisemmalla tavalla arvioiden vaikutuksia koko toimintaketjuun (valmistaja/tuottaja-asiakas-kuluttaja). Taustamuistiossa on pidetty tärkeänä, että uudella virastolla olisi vahvaa omaa analyysi- ja tutkimuskapasiteettia, joka tukisi valvonta- ja edistämistehtävien tehokasta ja uskottavaa toteuttamista.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan virastojen yhdistämistä koskevasta valmisteluprosessista puuttuu tässä vaiheessa riittävä perusvalmistelu, missä olisi arvioitu asianmukaisella tavalla virastojen ja tutkimuskeskuksen yhdistämiseen liittyviä mahdollisia hyötyjä ja haittoja. Tämän vuoksi Kuntaliitolla ei ole tässä vaiheessa asianmukaisia edellytyksiä tarkemmin ottaa kantaa virastojen ja tutkimuskeskuksen mahdolliseen yhdistämiseen. Kuntaliitto tässä vaiheessa kuitenkin toteaa, ettei pelkästään virastojen ja tutkimuskeskuksen yhdistämisestä mahdollisesti saavutettavia hallinnollisia säästöjä tukipalveluissa voida pitää riittävänä perusteluna virastojen ja tutkimuskeskuksen yhdistämiselle.

Jatkovalmistelussa olisikin erityisesti selvitettävä, mitä sisällöllisiä hyötyjä ja haittoja virastojen ja tutkimuskeskuksen mahdollisesta yhdistämisestä olisi niiden ydintehtävien toteuttamisen kannalta. Taustamuistiossa ei ilmene mitä vaikutuksia yhdistämisessä olisi virastojen ja tutkimuskeskuksen ydintehtävien suorittamiseen. Taustamuistiossa todetaan, ettei tarkoitus ole muuttaa lakiin perustuvia virastojen tehtäviä.

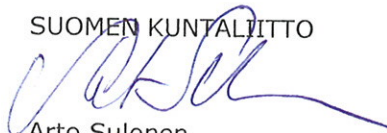
Asiakkaansuojaa julkisissa hyvinvointipalveluissa on tarvetta kehittää. Julkisen hyvinvointipalveluiden asiakkaan asema poikkeaa merkittävästi kuluttajan asemasta. Julkisen sektorin tarjoamiin ja toteuttamiin lakisääteisten palveluiden asiakassuojan kehittäminen tulee toteuttaa kutakin julkista palvelua koskevassa erityislaissa. Näiden asiakkaansuojaa koskevien säännösten valvontaa ei tule antaa missään vaiheessa kuluttajaviranomaiselle, vaan valvonta tulee kaikilta osin toteuttaa palvelua koskevien erityislakien mukaisessa järjestyksessä. Mahdollinen virastojen yhdistäminen ei saa johtaa edellä mainittujen säännösten valvontatehtävän siirtymiseen kuluttajaviranomaisille.

Käsityksemme mukaan Kuluttajatutkimuskeskuksen aseman arviointi tulisi tehdä siinä yhteydessä, kun valtio arvioi tarvetta koota valtion sektoritutkimuslaitoksia suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Valtion tutkimuslaitosten itsenäisen aseman säilyttäminen valtionhallinnossa on tärkeää, jotta yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjana olevan tiedon olennaisuus ja laaja-alaisuus voidaan kaikissa olosuhteissa asianmukaisesti varmistaa.

Valmisteluaikataulua voidaan pitää varsin haasteellisena, mikäli valmistelu on tarkoitus toteuttaa vielä tämän kevään aikana siten, että uusi virasto voisi tarvittaessa aloittaa toimintansa vuoden 2013 alussa.

Kuntaliitto ottaa tarkemmin kantaa virastojen yhdistämiseen sen jälkeen, kun ohjausryhmä on saanut selvitystyönsä valmiiksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Arto Sulonen
johtaja, lakiasiat

Pirkka-Petri Lebedeff
johtava lakimies